

ספר בן עולם הבא

קונטרס חמישי
"ארבע אמות של הלכה"
עניני לימוד הלכה

אור הזוהר 260 ★ אלול תשע"ג

האדמו"ר מהאלמין
רבי שלום יהודה גראזי"א
חיבר למעלה מאלף ספרים על כל מקצועות התורה

מפעל הזוהר העולמי טל: 0527651911

השכינה לא ירדה למטה מעשרה, רק בסוד ד', דהיינו ד' אמות של הלכה ואמרו רבותינו ז"ל (סוכה ח.), השכינה לא ירדה למטה מעשרה, ואז תשרה השכינה בסוד ד', דהיינו ד' אמות של הלכה, שאמרו רז"ל (ברכות ח.), מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה. (ספר השל"ה הקדוש - ספר שמות, פרשת תרומה, דרך חיים תוכחות מוסר)

אשרי יושבי ביתך, כלומר שראוי להיות יושב בד' אמות של הלכה לא ילך חוצה ובשני פרשיות הראשונות אמר בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך, כי הישיבה נאה בבית, כמו שנאמר (תהלים פד, ה), אשרי יושבי ביתך, כלומר שראוי להיות יושב בד' אמות של הלכה לא ילך חוצה. גם יהיה יושב ומשמר כל תורת הבית, דהיינו התורה והמצוות הנוהגים בבית דבר יום ביומו.

(ספר השל"ה הקדוש, מסכת חולין - פרק נר מצוה אות ח')

השפע יורד בכל יום תמיד, כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם, והוא סוד ד' אמות של הלכה שהם להקב"ה בעולמו

גם בנוסח שלושת ברכות הנ"ל צריכים למצוא רמז. ומצאתי בהגהת תפלת הדרת קודש וזה לשונו, והקשיתי שיחתום נתן התורה כמו שהתחיל הברכה אשר בחר בנו ונתן לנו שהוא עבר. ונראה לעניות דעתי שלכך חתם נתן התורה שהוא הווה, כי השפע הנכבד הוא יורד בכל יום תמיד, כנרמז בפסוק (תהלים קלג, א) כטל חרמון שיורד על הררי ציון כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם, והוא סוד ד' אמות של הלכה שהם להקב"ה בעולמו.

(ספר השל"ה הקדוש - תולדות אדם, בית ה' אות ה')

על ידי הלכ"ה יוצאין מכל הצרות - הלכ"ה מסוגל להולדה בנקל ובשביל זה מכונה התורה בשם הלכה, כי תודה מביאין כשיוצאין מצרה, כי כשנפלין לאיזהו צרה, חס ושלום, אזי עיקר הצרה בלב, כי הלב יודע ומרגיש הצרה ביותר, כמו שכתוב (משלי י"ד) לב יודע מרת נפשו כי הלב מבין (ברכות ס"א), ועל כן הוא מרגיש הצרה ביותר. ואזי בשעת הצרה מתכנסים כל הדמים ועולים אל הלב, כמו כשיש צרה באיזהו מקום חס ושלום אזי מתכנסים כולם אל החכם שיש שם לקבל ממנו עצה. כמו כן נתקבצים כל הדמים ועולים אל הלב, לבקש עצה ותחבולה כנגד הצרה ואזי הם שוטפים על הלב ואז הלב בצרה ובדוחק גדול כי לא די שהלב דואג בעצמו כי הוא מרגיש הצרה יותר מכולם אף גם הדמים שוטפין עליו ומצריין לו מאד. ועל כן כשיש חס ושלום צרה לאדם, הלב דופק בדפיקות גדולות, כי הוא מבקש לנענע מעצמו ולהשליכם מעליו, ועל כן הוא דופק בדפיקות גדולות בשעת הצרה חס ושלום, ואחר כך כשיוצאין מהצרה אזי

הלומד שלא לשמה לא על מנת לעשות לידע לבוא מעשה, רק רוצה ללמוד לידע חכמתה וסתריה לבד, נוח היה לו שלא היה יוצא לאויר העולם והלומד שלא לשמה, רצונו לומר, לא על מנת לעשות לידע לבוא מעשה, רק רוצה ללמוד לידע חכמתה וסתריה לבד, א"כ נוח היה לו שלא היה יוצא לאויר העולם, שאז היתה השגתו מרובה מאד אלף אלפים ככה, כמו שמשגי עתה, כאשר נשמתו מלובשת באף חומרי הזה, אשר הוא מסך מבדיל וגורם חושך להשגת נשמתו, וזה שכתוב "כל המצוה וכו' תשמרון לעשות", שעיקר כונתו יתברך היה במה שהלביש מצוותיו ית' בדברים גשמיים, כדי לגרום חיים נצחיים לעולם הבא גם לנפש ולגוף היסודי, שהוא קישור שמים וארץ ביחד כמ"ש. (שיח יצחק ח"א, דרוש לסיום הש"ס אות ל"ו)

בהיותו נושא ונותן בדברי תורה יהיה הכונה אל תקוני השכינה דהיינו הלכה אל האמת

עוד יהיה רגיל לכוון בהיותו נושא ונותן בדברי תורה, שיהיה הכונה אל תקוני השכינה לתקנה ולקשטה אל התפארת, דהיינו הלכה אל האמת, וזהו מחלוקת לשם שמים דהיינו חסד וגבורה לבא אל התפארת שמים להסכים הלכה עמו, וכל מחלוקת שיצא מן המדה הזאת יבדל ממנו, כי לא יתאחו אלא בחוץ, ויפגום מדת השלום תפארת, ואין לך מחלוקת שלא יפגום התפארת, אלא מחלוקת התורה לשם שמים, שגם אם היא אינה לשם שמים יתרחק ממנה שסופה גיהנם כנזכר בזוהר בראשית.

והעסק בתורה יהיה אל כונת קישוטי שכינה ליחדה עם קב"ה, שזו תורה לשמה, עושה ממש מדת התפארת שהוא נתן לה קישוטים, גם הוא בתורתו נתן קישוטים אל השכינה, ואם יכוון להנות לעצמו ידע שזה אוכל הנאות מדברי תורה ופוגם במדה הזו שהיא קודש ומוציאה אל דברי חול, וכאשר יעסוק בתורה להנאת גבוה אז הוא ממש מתנהג על פי מדות אלו. ועיקר הכל הוא לצרף עצמו במבחן מחשבתו באמצע משא ומתן, ואם יראה בעצמו ערות דבר יחזור בו, ולעולם יודה על האמת, כדי שימצא שם התפארת מדת אמת, שאם יכחיש יטרידו מעליו, וכן צריך לכוין בכל עניניו אל האמת שהיא מדה זו, ובזה כשיבא לידו שקר ידע שמכחיש המדה הזו ויברח מפניו. וזמ"ל. (חסד לאברהם - השקת כ"ח)

ארבע אמות של הלכה הוא כתר תורה ועשו לי מקדש כדי לשום בו הארון שבו העדות, ואף בחורבנו שיהיה נגנו, ושכנתי בתוכם דהיינו בד' אמות של הלכה, הוא כתר תורה. (ספר השל"ה הקדוש - ספר שמות, פרשת תרומה, תורה אור אות ז')

שאין יוסף אתו וסבור שהוא מת נמצא נתבטל הבטחה אחת והיה ירא לנפשו שמא נתבטל הבטחה השנייה גם כן ולא ידע כמה ימי חייו ולא היה יכול לצוות את בניו שלא יתעסקו בדבר הלכה כי מוכרחים המה ללמוד בכל יום הלכה כנ"ל, אמנם יוסף היה ידע בעצמו שהוא חי ולא נתבטל הבטחה שניה וידע שיש לו ליעקב לחיות כמה שנים וממילא לא נתבטל הבטחה ראשונה גם כן ובוודאי לא ימות אחד מבניו בחייו ויוכלו ללמוד הלכה כשיבואו לביתם ודו"ק.

(קדושת לוי, פרשת ויגש)

כל העולם כולו נברא בשביל אותו האדם שהוא ד' אמות של הלכה – ועל ידי זה יש לכל העולם כולו שיתוף וחיבור עם ד' אמות של הלכה

כאשר שמעתי מהרב הגאון מפולנאה זללה"ה בשם הרמב"ם ז"ל כי הרמב"ם מקשה על הא דאיתא (ברכות ח') אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה. אם כן למה ברא כל העולם ומלואו לא היה לו לברוא רק האדם הוא שהוא סוד ד' אמות של הלכה.

ותירץ כי כל העולם כולו נברא בשביל אותו האדם שהוא ד' אמות של הלכה ואם האיש הוא היה צריך לחרוש בשעת חרישה ולקצור בשעת קצירה וכן כשהיה צריך לו בגד ללבוש היה צריך הוא עצמו לתקן כל מיני תיקון הצריך, תורתו מתי היתה נעשית ולא היה אפשר לו להיות ד' אמות של הלכה לכן ברא הקב"ה עולם ומלואו זה חורש זה זורע זה קוצר זה טוחן וזהו מתקן מלבוש ונותן לו בכדי שלא יצטרך להטריד עצמו ממלאכתו מלאכת שמים, ועל ידי זה יש לכל העולם כולו שיתוף וחיבור עם ד' אמות של הלכה.

(דגל מחנה אפרים, פרשת צו ד"ה או)

פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה, שלא עסק בארבע אמות של הלכה – כי שם ביתו יתברך

ואם תראה שנוגב מבית האיש, כי אבד העושר הוא ועשה לו כנפים, יפשפש במעשיו עד ימצא מי הוא זה ואיזה הוא העון הוא אשר גרם וגנב ממנו ממונו והביאו לידי ייסורי עוני הגדול מכלם. ואם פשפש וימצא הגנב והכיר עונו אשר גנב ממנו ממונו, ושב עד ה' בהכיר רשעו, אז ה' ישלם שנים לרעהו זה השב אליו.

אך אם לא ימצא הגנב כי פשפש ולא מצא, אז יתלה בביטול תורה, ונקרב בעל הבית אל האלהים, בארבע אמות של הלכה כי שם ביתו יתברך. אולי זה היה עונו. ומה שאמרת שיתלה בביטול תורה הוא אם לא שלח ידו במלאכת רעהו, שלא גזל או גנב או עשק את עמיתו, כלומר שאם שלח ידו אין צריך לפשפש כי ודאי מצאהו עון זה.

(תורת משה לרבינו האלשי"ך, שמות כב, ז)

אין לו להקב"ה בעולם הזה אלא ארבע אמות של הלכה – ואז כאשר על ידי עסק התורה למטה, ממשיך שפע שורש תורה שעוסקים בה למעלה

ועל כן היטיבו אשר דברו חכמינו ז"ל שעל ידי פרק אחד או הלכה אחת יתן מימיו, ושזהו אומרו ודברתם אל הסלע כי הוא הדבר בעצמו. ועל כן על ידי המטה, כמדובר למעלה, החזיקו ארבע אמות את כל ישראל.

והוא, כי במקום הבאר שמכח תורה שבעל פה, תוך ארבע אמות, שם הוא יתברך. כי אין לו להקב"ה בעולם הזה אלא ארבע אמות של הלכה. ובאותן ארבע אמות, ישנו פרק אחד או הלכה אחת. ועל ידי כן יתקיים מאמר הכתוב שנים שיושבין ויש ביניהם דברי תורה שכינה שרויה ביניהם שנאמר אז נדברו וכו'. וזהו ודברתם אל הסלע פרק או הלכה, שידברו בין שניהם. אז כאשר על ידי עסק התורה למטה, ממשיך שפע שורש תורה שעוסקים בה למעלה.

כן הבאר שהוא מרוחניות קדושת תורה שבעל פה, יוציא וימשיך מימיו על ידי שכינה השרויה מלמעלה ביניהם, ומתעורר ונפתח באר המים, כי היא בחינת תורה שבעל פה כנודע.

(תורת משה לרבינו האלשי"ך, במדבר כא, ג)

חוזרין תהלוכות הדמים לילך כסדר בתוך שבילי הגוף. ועל כן התודה שהיא באה כשיוצאין מהצרה היא מכונה בשם הלכה, על שם תהלוכות הדמים, שהולכין כסדר כשיוצאין מהצרה כנ"ל.

ומזה באה הולדה בנקל. כי בשעה שאשה כורעת לילד ירוכותיה מצטננות, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סוטה יא:), ועל ידי זה נעשה ההולדה, כי הדמים עולין למעלה, ואזי נדחק המקום שם, ואזי הם דוחים את הולד לחוץ, ואחר כך חוזרים הדמים למקומם, שזה בחינת תודה הלכה, שהוא בחינת תהלוכות הדמים, שחוזרים לילך כסדר כנ"ל. כי גם ההלכה היא בחינת הולדה, כי יש תמכי אוריתא, שנותנים ממון ללומדי תורה, ובתחלה הם מחסרים ממונם מעצמם, כי כשנותנים הממון להתלמיד חכם, נחסר אצלם, שזה בחינת ירוכותיה מצטננות, כי דמים תרתי משמע. אבל אחר כך, על ידי ממונם שמחזיקין התלמיד חכם, ונולד הלכות שהם בחינת חסד, אזי על ידי השפעת החסד חוזר ונתמלא החסרון.

וזה בחינת שעשוע עולם הבא, בבחינת (ישעיה ל): "והיה אור הלבנה כאור החמה", הנאמר לעתיד, כי הלבנה טבעה קר, בחינת חסרון וקרירות, ועתידה להתמלא כאור החמה, בחינת מלוי החסרון, שזה בחינת הולדה, בחינת הלכות, שהם בחינת שעשוע עולם הבא כנ"ל. וזה בחינת (בראשית ב): "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם באברהם" (בראשית רבה פרשה י"ב), הינו חסד, כי ההולדה על ידי בחינת הלכות, שהם בחינת חסד כנ"ל. וזה בחינת (תהלים ק): "מזמור לתודה הריעו לה' כל הארץ". לתוד"ה אותיות תולד"ה. הריעו לה' כ'ל הארץ ראשי תיבות הלכה, כמובא. כי ההלכות, בחינת תודה, הם בחינת הולדה כנ"ל.

וזה שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (סוטה ט): 'אסא חלה את רגליו, על שעשה אנגריא בתלמידי חכמים'. כי על ידי שעשה אנגריא בתלמידי חכמים וביטל אותם מן ההלכות, על ידי זה חלה את רגליו, כי ההלכות הם בחינת תיקון וקיום הרגליו, כי ההלכות הם בחינת תהלוכות הדמים, שחוזרין והולכין כסדר כנ"ל, ואסא שפגם בזה ובטל את התלמידי חכמים מן ההלכות, על כן חלה את רגליו.

וכשזוכין לבחינת תודה הלכה, על ידי זה נתגלה אור האמת ומאיר בהדיבור, כי מתחלה כשהדמים שוטפין על הלב הוא בחינת פגם האמת, בבחינת (משלי כ"ט): "אנשי דמים ישנאו תם", אבל אחר כך כשיוצאין מהצרה, שזה בחינת תודה הלכה, אזי מאיר האמת, בבחינת (מכילת ז): "תתן אמת ליעקב, חסד לאברהם". "חסד לאברהם" היינו הלכות כנ"ל על ידי זה מאיר האמת ומשלים הדיבור, כי עיקר שלימות הדיבור על ידי אמת, כי קושטא קאי וכו' (שבת ק"ד), ואפילו שקר אין לו קיום רק על ידי אמת (כמו שפירש רש"י במדבר י"ג) על פסוק: "וגם זבת חלב ודבש" וכו').

מוכרח אדם ללמוד בכל יום הלכה

אל תרגזו בדרך וכו'. ופירש רש"י ז"ל אל תתעסקו בדבר הלכה וכו'. הנה לכאורה קשה למה לא צוה יעקב לבניו כשירדו למצרים שלא יתעסקו בדבר הלכה. ועוד קשה האיך יכול יוסף לצוותם שלא יתעסקו בדבר הלכה הלא איתא בגמרא (קידושין ל): לעולם ישליש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בגמרא, ופריך בגמרא ומי ידע כמה חיי, לא צריכא אלא ליומי. נמצא מוכרח אדם ללמוד בכל יום הלכה.

ונראה לבאר על פי ב' הקדמות. א', כי סימן זה היה מסור בידו של יעקב כשלא ימות אחד מבניו בחייו אינו רואה פני גיהנם. והקדמה ב', על פי מאמר חכמינו ז"ל שמוכרחים היו האבות שיחיו בכלליות ת"ק שנים כימי השמים על הארץ. והנה ידוע שבאם היה יודע אדם כמה ימי חייו יכול ללמוד שליש משנותיו מקרא שליש משנותיו משנה ושלש משנותיו גמרא. נמצא לפי זה יעקב כשראה